

Sofia Virta vihr

Kirjallinen kysymys vieraannuttamisen tunnistamisen ja siihen puuttumisen edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Vieraannuttaminen tarkoittaa yleensä prosessia, jossa toinen vanhempi pyrkii tahallaan avioeron jälkeen etäännyttämään lasta tämän toisesta vanhemmasta. Lapsen suhdetta toiseen vanhempaan pyritään vaikeuttamaan manipuloimalla lasta eri tavoin ja estämällä tapaamisia. Vieraannuttaminen alkaa tyypillisesti vanhempien riitaisen eron jälkeen. Vieraannuttamista esiintyy arviolta neljäsosassa oikeuteen päätyneistä eroista.

Tyypillisimpiä tapoja vieraannuttamisessa ovat tapaamisten rajaaminen, lasta koskevien tietojen pittäminen tai esimerkiksi väärin ja kielteisten muistikuvien luominen toisesta vanhemmasta. Keinona voi olla myös pelon herättäminen lapsessa. Äärimmäisissä tapauksissa entistä puolisoa syytetään pahoinpitelystä ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai lapsi kaapataan ulkomaille. Erityisesti maalaamalla kielteistä kuvaa toisesta pyritään usein saamaan etua huolto-oikeudenkäynnissä.

Vieraannuttaminen on henkistä väkivaltaa, jolla on äärimmäisen traumatisoiva vaikutus niin vieraannutettavaan vanhempaan kuin lapseen. Suurimmalla osalla vanhemmista, joiden yhteys lapseen on katkennut, on vakavia traumaperäisen stressihäiriön oireita. Vieraannuttamisesta aiheutuu lapselle ylimääräistä stressiä, eikä lapsi aina kykene käsittelemään tunteita, jotka nousevat tästä esiin. Vieraannuttamiselle altistuneilla lapsilla voi esiintyä paljon erilaisia oireita, jotka voivat jatkua vuosien ajan. Niistä yleisimpiä ovat erilaiset psyykkiset ongelmat, kuten riski masennukseen, ahdistuneisuuteen ja pelkotiloihin. Lapsen kokemasta stressistä voi seurata muun muassa oppimis- ja kouluvaikeuksia ja päihteiden käyttöä. Lapsella voi olla myös vaikeuksia nukahdtaa. Myös psykosomaattisia oireita voi esiintyä. Pahimmillaan vieraannuttaminen voi johtaa lapsen tai hänestä vieraannutetun vanhemman itsemurhaan.

Avio- ja avoeroihin liittyvät pitkittyneet konfliktit ovat huomattava riski lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle. Lapsella on oikeus kiintymissuhteeseen molempien vanhempiensa kanssa, myös eron jälkeen. Suomen perustuslaissa sanotaan, että huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Tämän lisäksi myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava. Kiintymyssuhteiden jatkuvuus on erityisen tärkeää lapsen turvallisuuden tunteen kannalta, ja lapsen läheiset ihmissuhteet ja normaali arki tulisi turvata eroprosessissa.

Kirjallinen kysymys KK 26/2020 vp

Vieraannuttajavanhempi ei kykene laittamaan lasten etua omien kielteisten tunteiden edelle. Sellaisissa tapauksissa pitäisi hänet saada nopeasti ammattiavun piiriin. Vieraannuttamiseen pitäisi myös kiinnittää enemmän huomiota sosiaali- ja terveydenhoitoalalla. Vieraannuttaminen voi joskus koostua hyvinkin pienistä palasista, joiden vuoksi kokonaisuutta on vaikea nähdä. Kokonaisuuden hahmottaminen onnistuu parhaiten viranomaisten ja kaikkien lasten kanssa työskentelevien yhteistyöllä ja tietoisuuden lisäämisellä. On erityisen tärkeä, että ammattilaiset tunnistavat eroihin liittyvät riskitilanteet ja arvioivat ja puuttuvat niihin välittömästi. On myös tärkeää työskennellä ennalta ehkäisevästi niissä tilanteissa, joissa eroon liittyvä konfliktiriski on tunnistettu. Vieraannuttaminen tulisi nykyistä tehokkaammin tunnistaa sekä löytää keinoja ja työkaluja puuttua siihen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Minkälaisin keinoin hallitus lisää vierannuttamisen tunnistamista ilmiönä ja siihen puuttumista suojellen näin jokaisen lapsen oikeutta kaikkiin vanhempiinsa?

Helsingissä 6.2.2020

Sofia Virta vihr